Bálintné Kovács Júlia

Morfondírozások csúsztatásokról, mellébeszélésekről, vádaskodásokról.

„...hát még egyszer, utolszor" megpróbálom összefoglalni mondandómat, ami nem lesz könnyű, mert öt perc múlva nyolcvan éves leszek, és ez alatt az idő alatt nem vegetáltam, hanem valóban éltem, „és ebbe más is belehalt már." Gyergyószentmiklóson 2015. szeptemberében tűnt fel nekem először, hogy „valami készül".

A konferencia címe is ezt jelezte: Múlt, jelen, jövendő.

– Tudtam, hogy *Puskás Attila* annakidején – talán előrelátó meggondolásból – volt szerencsés a Vatikánban is tanulni, és ott – gondolom – a diplomácia is tantárgy lehetett.

Feltűnt nekem például, hogy azt mondta, az első civil szervezetünket *Calanescu János* hozta létre Erzsébetvároson..., és ezzel mintegy erkölcsi alapot teremtett a következő gondolatához: őseink magyarrá lettek, a jövőben közelednünk szükséges az UAR-hez, mert kvázi „övék a jövő". Mindannyian ismerjük a román nyelvet, tehát ez nem jelenthet gondot.

Megdöbbentem.

Mint a múlt képviselője emlékeztettem a Konferenciát arra, hogy az első civil szervezetünk nem Calinescu János, hanem ***Keresztes Zoltán*** szorgalmazására Kolozsváron született meg, az itteni Törvényszéken **1991. március huszonkettedikén, 43**-as számmal iktatták, a neve pedig **Armenia Örménymagyar Baráti Társaság.** *(szerk. megj.: A Pro Armenia Alapítvány is megelőzte a Fundatia Armeana erzsébetvárosi szervezetet.)*

Mindez Keresztes Zoltán ügyszeretetének, az évtizedekig végzett kutató és ismeretterjesztő munkájának volt köszönhető, hiszen a Népfőiskola keretében állandó jelleggel tartott országszerte előadásokat az Erdélybe betelepedett örménységről, annak Magyarországra kirajzott képviselőivel is kapcsolatott tartott fenn. (Jómagam az Ő küldöttjeként személyesen kerestem fel otthonában *Keresztes Sándort*, a későbbi magyar vatikáni nagykövetet. (A Füzetek-ben 2011 októberi számában írtam is róla:

Keresztes Sándor, aki nem pap, de erdélyi örmény gyökerű magyar, aki sokat tett egyházáért, népéért.

(Örmény szertartású és örmény gyökerű római katolikus papok Erdélyben – a majdnem két éve tartó sorozat 20. része)

Az a politikus író, akit *Wertán Kinga* idéz az áprilisi Diaszpóra folyóiratban – név szerint *Varujan Vozganian* az első úgynevezett szabad választások előtt fel is keresett minket, és Erdély örménykatolikus közösségeit, hogy rájuk szavazzunk, hiszen örmények lennénk...

Nem ez volt a HATALOM első kísérlete, hogy árulókká tegyék az örmény gyökerű magyarokat.

Emlékeztetem közösségünket **Szappanyos Gabriella** (Marosvásárhely, 1899. –?. **Árva Linka** című, 1942-ben Budapesten megjelent regényére....

Jakubinyi György érsek, örmény apostoli kormányzó írásaiból is megismerhetjük az eseményeket.

Valószínűleg nem ismerte a Trianon utáni hatalom, hogy az Erdélyben több száz éve a magyarokkal együtt élő, velük összeházasodó, itt hazára találó örmény gyökerűek „**magyarabbak a magyarnál".**

Eddig így volt. Szerencsémre én nem érem meg a kirajzolódni látszó jövőt.

1997 sorsfordító év volt számunkra, örmény gyökerű magyarok számára. Az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület karolt fel bennünket és segítséget nyújtott az egyes közösségeknek, konferenciákat szerveztünk, megismerhettük egymást, együtt dolgoztunk céljaink eléréséért.

Melyek ezek a célok ?

Idézek a IV.jubileumi konferencia műsorfüzetéből:

Örménymagyarok, akik hatottak, alkottak, gyarapítottak, hogy a haza fényre derüljön, s kincses legyen

Kolozsvár-Szamosújvár 2001. szeptember 14-16.

„Nekünk, késői utódoknak feladatunk, hogy felkutassuk, számba vegyük és felmutassuk a 330 éve Erdélybe települt, az 1791-es kolozsvári országgyűlésen „honosított", és valóban otthonra találó, magyarrá lett őseink – a történelmi, nemzetalkotó örménység – történetét, munkásságát.

Ez a mi dolgunk.

Ez a **mi** dolgunk.

És ez nem kevés."

„A múltat nem lehet tőlünk elvenni. De az csak akkor a mienk, ha ismerjük". (*Nemesküty István*)

A továbbiakban a Diaszpóra folyóiratból idézek, **majd folytatom a morfondírozást.**

Diaszpóra 21: A magyarörmény elnevezés mennyire szerencsés? Nem pont a megosztottságról tanúskodik, hiszen magyarlengyelek, magyargörögök, magyarszlovákok sincsenek, nem különülnek el a saját nemzetiségükön belül.

(Bálintné Kovács Júlia: emlékeztetnem kell az amnéziás magyarokat, hogy „magyarzsidók", „csángómagyarok", és „székelymagyarok" viszont vannak).

Wertán Kinga: Erdélyből származik ez a kifejezés, hiszen ott magyarörmények és románörmények élnek, de az örmény közösségen belül harmadlagos kérdés, és még véletlenül sem lehet megkülönböztető jelzés. **Elsősorban örmények vagyunk**, és ez a közösség csak összefogásban maradhat fenn. Az is elgondolkodtató lehet, amit egy romániai politikus író mondott egy magyarországi könyvbemutatóján, miszerint „én Romániában örmény vagyok, az országhatáron túl pedig román."

(Ő már ilyen.) Romániában örmény – mondja -, mégis román ortodox templomot építtetett…

Mi viszont a hűségesek csoportjához tartozunk, nem változtatunk sem hitvallást, sem identitást. Mi Romániában is, Magyarországon is, akár Örményországban is erdélyi magyaroknak mondjuk, írjuk, valljuk magunkat, még ha Magyarországon románnak is tartanak bennünket, mert összekeverik az állampolgárságot a nemzetiséggel.

Ezt egyértelműsítendő sokan felvettük immár a magyar állampolgárságot is.

Újra a Diaszpórából idézek:

„ A Magyar–Erdélyi Magyarörmény Egyesület nyitott egyesület, bárki csatlakozhat. **Közös projektjeinkhez hogy, hogy nem, a finanszírozási háttere is biztosított". (itt bujik ki a szög...)**

A magyartanár megszólal.
Valóban régecske tanultunk mondatelemzést, és vagy elfelejtjük, vagy tesszük magunkat, és jól felfogott érdekünk szerint értelmezzük és akarjuk befolyásolni az embereket.

Erdélyben jó ideje (főleg Trianon után) azt valljuk: **Mi örménymagyarok vagyunk.**

Mit állítok**?** **Magyarok vagyunk**. Névszói állítmány.

Milyen magyarok? örmény. Jelző.

Mégpedig „szerény" besorolásom szerint *díszítő jelző*.

Az örménymagyar, magyarörmény szófordulat történetiségében is értelmezhető, valamint „helyhezkötötten" is.

Erdélyben nekünk a számszerűség is fontos. Hányan maradtunk (még) magyarok?

Ezért állítjuk – mert ez az igazság –, hogy magyarok vagyunk. Magyarországon éppen az örményekhez valamilyen kötődést kell kiemelni. Az 1670-es évek tömeges örmény betelepedése után többszáz évig vallották örménynek magukat népszámláláskor a különböző települések lakói. Hiszen sokáig az örmény családok egymás között házasodtak, zárt közösségeket alkottak. Írtak, olvastak örményül, beszélték anyanyelvüket. Amit aztán néhány elkötelezett örmény hazafi küzdelme ellenére elfelejtettek, keveredtek, és magyarrá lettek.

Garda Dezső történeti munkáiban is magyarörményekként ír róluk, akárcsak *Szongott Kristóf*.

Ma azonban Erdélyben a mondat sokunk szerint így hangzik helyesen:

Én örménymagyar vagyok.

Mit állítok? **Magyar vagyok**, **akinek felmenői között örmények is voltak** (Hál' Istennek)

Magyar is maradok, még akkor is, ha a **finanszírozási háttér nem biztosított**.

Nem morfondírozok tovább, mert eszembe jutott az intelem: Ne ítélj, hogy ne ítéltess.

A továbbiakat tehát a Teremtő Úristenre bízom, aki hitem szerint „csodásan működik".

ÖRMÉNY KATOLIKUS SZENTÉLYEK–OLTÁROK

Az örmények Gyergyószentmiklós városában 1688-ban telepedtek le. Egy régi kápolnát használtak. A Kisboldogasszony (szeptember 8.) templom 1730-1734 között épült fel. Egytornyos, oldalbejáraton át megközelíthető barokk templom. Valószínűleg az oldalbejáraton megközelíthetőség oka: régi örmény szokás szerint nem illett az oltárnak hátat fordítva kimenni a templomból. Oldalbejáraton viszont nem kellett hátrálva, hanem oldalazva lehetett kimenni a templomból. A templomot bástyafal veszi körül három alacsony toronnyal. A templom udvarán temető van régi örmény feliratos sírkövekkel. A templom felépítésének támogatásában jelentős szerepet játszottak a vallásos társulatok. Még ma is működik a vörösköpenyesek társulata. (Megfelelne a római katolikus legényegyletnek.) Ők vörös köpenyben felsorakozva, gyertyával a kezükben emelik még ma is – az énekkarral együtt – az istentiszteletek fényét.

dr. Sasvári László

„Élő emlékezet" – Örmény származású családok Marosvásárhelyen – 4. rész

LUKÁCSFY – SZÉLL CSALÁD

LUKÁCSFY KRISTÓF ANTAL
(*Erzsébetváros, 1828 - †?)
Apa neve: LUKÁCSFY (TUTMADZS) KRISTÓF, anya neve: CSONTAI MÁRIA
Felesége: SZENTPÉTERY MARGIT ERZSÉBET (*Kőhalom, 1838 - †?)
Apa neve: SZENTPÉTERI ZAKARIÁS SIMON, anya neve: CSUTA ANNA KATALIN
Házasságával az Erzsébetváros-i Szentpéteri család II. vonal, Nasztur ághoz kapcsolódik

Lukácsfy Kristóf Antal és felesége szül. Szentpétery Margit Erzsébet
Gyermekeik:
- Zakariás
- Róza
- Anna
- Kristóf
- János József (*Kőhalom, 1876 – †Gyergyóditró, 1947) - állomásfőnök

Első feleség: BOGDÁN ANTÓNIA (*1880 – †?)
Gyermekeik:
(5.a) Margit (*1908 - †1925)
(5.b) Lajos (*1909 - †?)

Második feleség: POPOVICS AMÁLIA KATALIN (*Gyergyósztmiklós, 1888 – †Marosvásárhely, 1924)
Apa neve: Popovics Dezső, anya neve: Bogdán Katalin

Lukácsfy János József, második feleség szül. Popovics Amália Katalin

Gyermekeik:
(5.c) Antónia (*1911 – †1912)
(5.d) Amália Ilona (*Gyergyóditró, 1913 – †Marosvásárhely, 2006)
(5.e) Kristóf Dezső (*Gyergyóditró, 1915 április 30 - †1989)

Lukácsfy János József állomásfőnök Gyergyóditróban, majd 1921-től a MÁV alkalmazásában ugyancsak állomásfőnök Marosvásárhelyen. Második feleségével családi házat vásárol a városban. Legutóbb a Honvéd (ma Hasdeu) utcában, 1948-tól a Pénzügyi és Statisztikai Iskola szolgálati lakásban (Kazinczy u. 14) majd a Tudor negyedben, tömbház lakásban élnek.

Mária és Veronika